

Vitenskapelige tidsskrifter ønsker ikke å trykke noe som allerede er publisert. Alt som er offentliggjort – inkludert på Internett – vurderes i forhold til reglene for dobbeltpublisering

Hva er en publikasjon – og en dobbeltpublikasjon?

Å publisere vil si å legge noe frem for offentligheten. En publikasjon er altså et middel til å gjøre kjent til en større krets noe man har på hjertet – en tanke, en drøm eller et forskningsfunn. Inntil nylig var det enkelt å forstå hva en publikasjon var, og relativt vanskelig å få noe publisert. Man var stort sett avhengig av å få sine ting akseptert av et forlag eller av et tidsskrift. Fordi det var omstendelig og dyrt å redigere og trykke, måtte nødvendigvis forlagshusene og tidsskriftsredaksjonene foreta en kraftig seleksjon. Selv i dag forkastes over 90 % av innsendte manuskripter i ledende internasjonale tidsskrifter.

Nå er problemstillingen nesten snudd på hodet: Det er blitt mye enklere å publisere og mye vanskeligere å ha en felles forståelse av hva en publikasjon er. I løpet av få år har den teknologiske utviklingen – både i programvare og av Internett – vært formidabel. Teknologien er også blitt mer tilgjengelig, både pga. lavere pris og lavere terskel for bruk. Nesten hvem som helst kan publisere sin egen bok eller artikkel fra sin hjemme-PC, få den trykt der man får det beste tilbudet og distribuere den til hele verden via en nettbokhandel. Eller enda enklere: Man kan publisere direkte på Internett, enten helt for seg selv (som blogg, egenarkivering av forskning) eller sammen med andre (f.eks. i forbindelse med en konferanse, en organisasjon eller et universitet). Dermed blir veldig mye mer publisert nå enn tidligere, og det som publiseres, kan nå mange flere.

Dette er en spennende utvikling som vi bare er i starten av, men utviklingen skaper også noen nye utfordringer, særlig for forfattere av forsknings- og faglitteratur. Årsaken er at de fleste vitenskapelige fagblad, som Tidsskriftet, er svært restriktive når det gjelder å godta, vurdere og trykke artikler som allerede er publisert – såkalt dobbeltpublikasjon.

Tidsskriftet er medlem både av International Committee of Medical Journal Editors (ICMJE, Vancouver-gruppen) (1) og Committee on Publication Ethics (COPE) (2) og følger de internasjonale retningslinjene og anbefalingene når det gjelder å vurdere hva som må regnes som dobbeltpublikasjon og hva som kan være akseptabel sekundærpublikasjon. Ifølge ICMJE er en dobbeltpublikasjon en «publikasjon som overlapper betydelig med en som allerede er publisert på papir eller i elektroniske medier». Retningslinjene sier videre: «De færreste tidsskrifter ønsker å motta manuskripter hvor en stor del allerede er blitt rapportert i en publisert artikkel eller er en del av et annet manuskript som er blitt innsendt eller akseptert for publisering et annet sted, på trykk eller i elektroniske medier. (...) Når en artikkel sendes til et tidsskrift, må forfatteren alltid gi en fullstendig oversikt over alle artikler og tidligere rapporter som kan oppfattes som dobbeltpublisering av det samme eller et svært likt arbeid.» (1, kap III D2).

Det er flere viktige grunner til at vitenskapelige tidsskrifter er restriktive til dobbeltpublisering. Både ICMJE og COPE utdyper dem nærmere på sine nettsider (1, 2), noe jeg tidligere har skrevet en leder om (3). En avgjørende grunn til å begrense dobbeltpublise-

ring av originale forskningsresultater er at flere forskjellige tolkninger av de samme resultatene blir offentlig tilgjengelig på samme tid. Dermed kan det bli nokså uklart hva leserne skal bygge videre på. Det er ikke vanskelig å tenke seg at de som vil fremme en ny behandlingsform, kan fristes til å selektere og referere de mest positive funnene, mens kritikere vil gjøre det motsatte. Ettersom svært få lesere går nøye inn i referansene til det som publiseres, vil utstrakt dobbeltpublisering gi enda mer sprikende og vanskelig tolkbare resultater å bygge på i kliniske beslutninger.

Gitt at de vitenskapelige tidsskriftene følger denne redaksjonelle linjen når det gjelder dobbeltpublisering, blir det viktig at de som ønsker å publisere i tidsskriftene er bevisst på hvordan man definerer at noe «allerede er publisert». Det enkle svaret er dette: I tillegg til tradisjonelle tidsskriftsartikler vil det aller meste publisert i rapporter eller lagt ut på Internett anses som allerede publisert – og vil bli vurdert deretter.

Det betyr at når universiteter publiserer forskningsrapporter, studentoppgaver og doktoravhandlinger på egne websider eller databaser på Internett (f.eks. i de såkalte institusjonelle arkivene), så betraktes dette som publisert materiale. Det samme gjelder når forskere velger å legge sin egen forskning direkte ut på Internett. Eller like aktuelt: Når man holder foredrag på møter og kongresser og arrangørene publiserer foredragene, eventuelt som en Powerpoint-presentasjon, på nettet, så er de faktisk publisert! Den publisitet, spredning og tilgang slike møte- og kongressreferater gir, er av et helt annet omfang enn det som var tilfellet når foredrag ble presentert for et begrenset antall kolleger og rapporteringen begrenset seg til notater omdelt til de tilstedeværende. Presentasjon og publikasjon er altså to forskjellige ting. Noen ganger legges nå også videoer fra hele møter ut på Internett. Møtet kan da bli tilgjengelig for alle og helt offentlig!

At noe allerede er publisert på denne måten, betyr ikke at det er umulig å få inn en artikkel om funnene eller emnet i et vitenskapelig tidsskrift. Men da må det skrives en ny artikkel som bygger videre på (og refererer til) de allerede publiserte arbeidene. Den tid er over da man bare kunne «skrive om» en rapport, en oppgave eller en avhandling til en vitenskapelig artikkel. Nå kreves det at artikkelen i tillegg eksplisitt inneholder originale, tidligere ikke-publiserede bidrag. Det fordres altså en meget bevisst holdning til hva man velger å offentliggjøre eller legge ut – og hvor – hvis målet er å publisere sine syn og funn i et vitenskapelig tidsskrift.

Charlotte Haug
redaktør

Litteratur

1. www.icmje.org (23.1.2007).
2. www.publicationethics.org.uk/ (23.1.2007).
3. Haug C. Overflødig overlapping og gammelt nytt. Tidsskr Nor Lægeforen 2004; 124: 1073.